

achttien – werkte ik op een camping in Frankrijk. Tijdens het parkeren van caravans, het ophalen van afval en het werken in het campingrestaurant pakte je af en toe de krantenkoppen mee. In Hongarije konden mensen ineens vrijer reizen. Ik was als scholier in Oost-Berlijn geweest en met de verhalen die je hoorde kreeg je de beklemmende sfeer daar behoorlijk mee. Toen de Muur viel, zat ik voor de televisie. Later ben ik veel in Berlijn geweest en heb die stad herbouwd zien worden.

Tussen 2002 en 2006 werkte ik voor de Europese Commissie. Ik werd afgevaardigd naar de Wereldbank om kandidaat-lidstaten te begeleiden richting de Europese Unie. Ik gaf presentaties aan mensen bij ministeries en toezichthouders om achtergronden te geven van alle Europese regelgeving. Het was aan hen om uiteindelijk de Europese raad en de Europese Commissie ervan te overtuigen dat ze voldeden aan alle wetgeving. Dit soort processen hielp hen om te zien of ze in de goede richting zaten.

Ik werkte destijds voor eurocommissaris Bolkestein, die vrij sceptisch was over de snelheid van de uitbreiding. De Duitse eurocommissaris was veel enthousiaster en wilde vaart maken. Uiteindelijk mochten er landen toetreden zonder aan alle eisen te voldoen.

Ik herinner me een speech waaraan ik meeschreef ter ere van de opening van het academisch jaar in Leiden. De boodschap was dat de eenwording een groot goed is. Europa moet verder integreren. Maar alertheid was geboden voor te veel uitbreiding. Dan kan Europa imploderen en voelen mensen zich niet meer vertegenwoordigd. Dat trekt het fundament onder de Europese eenwording weg. Nog steeds is dat een risico waarvoor we waakzaam moeten zijn. Brexit is daarvan het meest beruchte voorbeeld.”

